

INTERVJU MED JOHAN KVICK I MOVIKEN

- Jaha, herr Kvick, jag undrar om ni skulle vilja börja berätta lite om ert föräldrahem.

- Ja, mitt föräldrahem det var i Gnarp när vi bodde där, å jag gick ju i skolan vad jag minns, men förut då så bodde mina föräldrar här, eller längre tillbaka var det i Morängen dom bodde. Min mor var gift två gånger å hon hetta Vennberg först å sen hon gifte om sig så fick hon namnet Kvick. Dä är ett knektnamn å då flytta dom hit till Moviken då å då arbeta dom här på hyttan, masugnen, men hur länge han var här kan jag inte säga. Sen flytta dom till Runneberg i Harmånger å vart statare där, å så flytta han därifrån å till Gnarp å där var min skolgång under uppväxtårena å dä var smått om. Dom var fattig mina föräldrar. Jag gick i skolan, å då min bror, vi turades ved vid Kärnviks-sågen i hyvleriet, för det var såna där långspån som skulle dras undan. Det var inte arbetssamt men man måste vara där vid den tiden så att det inte packades ihop å blev kö. Då gick vi i skolan varannan dag så det var inte som nu så att dä var varje dag utan dä var, den som gick i första å andra, dom gick en dag å de som gick i tredje å fjärde kunde gå nästa dag, så där gick det, å dä var så smått om et så jag hade inte så nrycke att vi kunde ha matsäck till skolan å äta den utan det var pojkar, dom såg att jag inte hade nå, då tog dom å gav mig en smörgås, å så var dä en familj där som, min mor dog när min yngsta bror var 3 1/2 år, å då tog den där familjen honom, å när vi kom dit fick vi äta. Å till å med när dom fyllde 80 år, ja, jag var inte där då, men vi skickade ett telegram. Å senare var jag dit, å dom levde ännu, å då sa jag att tänk vad många gånger vi fick äta här när vi var hungrig å smått om. Ja, då börja tårarna på å rinna på kinderna. Ja, ni hade kunnat få mer sa hon, för dä räckte gott till åt oss. För jag tänkte att det var mycke bättre att ge er en liten

uppmuntran medan ni levde än en massa blommor, för inte hade ni någon nytta utav då, å då tyckte dom väl själv å. Ja, tiden gick så så mor var 44 år då hon dog hon. Då var min yngsta bror, å så en syster som var en 8 år. Då var vi alldeles ensammen, så det var dit några utav grannarna på kvällen då hon låg i lunginflammation å klockan ett på natten var jag upp å då var det alldeles dödsrosslingen så det höll på att ta slut å då kom dom där Perssons, där som min bror kom till, dom kom dit med medicin, men då var det slut. Å sen vart det hos en granne på vintern då jag var en 16 år, å ... var på vinterns å körde, körde timmer. Då vart då så att jag fick lite fel i ryggen, men då gick över så småningom. Å så kom jag till Sundsvall senare å var där till 1914 kom jag till Bjuråker, till Moräng. Då blev jag stannandes där då å arbeta i skogen, hugga å. Å fortsatte så, å så gifte vi oss då å så tog jag det här, jag vet inte vad jag ska kalla då för, torp, småbruk, å vart kolare för Iggesundsbolaget å sen övertog jag det där kolartorpet då å kola ett bolage. Å då var ju mycke arbete, många trötta dagar fick en vaka. Sen en rivit det där kolet skulle det vaktas upp 3 dygn, dom beräkna 3 dygn bolage. Vi hade ett milkol som tog 2 1/2 dygn då då var bara drygt hälften som vart kvar när en kom dit, då var det ljusan lågor, då fick man riva av så att då stanna då å stybba över då så då vart då småa kol där, spiskol vi kalla, men då vart ju lite i alla fall. ... dom kunde slå upp ett hål, dom fick ha en klubba då å gå å klubba förut å så så man var säkert å kunna gå. Å var dom nytänd då var dom ju lite besvärliga, för sen värmen kom ner över milan då var då sån där råolja, då var som gas, så milan börja ta hetta, då var då den där gasen som puffade, milan slog, kalla dom de där. Den slog. Det blev sån där gas som knuffa till så att stybbe åkte ner. Ja då fick man där stybba på nytt igen. Å men längst upp när man sparde öppet tills den hade gått ut

den där gasen sen tog en liksom å gick i kolning. Så att dä var mycke arbete. Dom säger att ligga å kola, en del tror att dom ligger där å har dä bra, men dä är fel, utan dä är arbetssamt, för äldsta pojken som han var 16 år, 15 tror jag, å då hade vi en mila som var klar för rivning. Å dom kalla det där för rensa, dom hackade å tog från ris då så dä vart lite renare å tätare nån dag förut, men han öppna den här milan då å rev ut då fast dä var sent på kvällen. Men sen då skulle de där aktas på natten så att inte det skulle brinna en liten del, bli gnistor där så, då vart dä askkol som låg så där å svalna länge in i å rätt var dä var så sprack dom, å då kunde de eldkola, så dä fanns besvärligheter många gånger. Jag är tacksam att dom slipper nu, så jag vill inte ha tillbaka det tidevarv som har varit förut. Långt därifrån. Å sen kolen var slut, då blev massaved å timmerkörning å på den tiden hade dom stora ...plocker på flaken för ... kom med en sån där i en backa å hade lass å skulle upp, tunga kälkar så fick en stanna å lyssna om dä kom nån så en kunde vara säker att komma över vägen, men nu har dom nästan inge klocker på hästarna. Å jag minns att jag hade slädat till Dellen å då hade jag små pinglor framme vid ... på hästen å så mötte jag en evangelist som var från Strömbacka å att höra dessa klockor sa hon, Dä var olika ljud i dom. Å en gång när man hade släpat fram då snava hästen på en stock å slog sig över ända, å så var dä en bäck, då låg han liksom med benen upp över brinken så en fick väl upp en då sedan i rentyget då. Fick ta en kedja, två kedjor hade vi. Det var mågen Lasse Söderlund som satte ett på fram-benen å ett på bakbenen å tog i då så vände han om då så han kunde stiga upp för han kunde inte stiga upp när han låg så där i brinken då. Dä inträffade en gång men har inte inträffat nå mera. Så att nog har en fått vara med på lite utav varje dä är säkert. Å jag vet många barn hade dåligt många gånger, å nu, man sa så här, på den

tiden fick man ju sakta... Det... Vi hade aldrig någon barnmorska där i Morängen, det var en som hette Stina Ström å jag kan inte säga att hon var en sådan där klok gumma, inte så hon kuckla å så där, men hon slakta, hade slaktmask, så hon slakta hästar, grisar å kor, å hon var som en barnmorska. Det var en som hette fru Lundgren här framme i Bjuråker å hon var barnmorska då fick hon löfte utav henne att hon var så säker på det att hon fick fara i hennes ställe, för då var för långt upp över skogarna, så vi hade barnmorska en gång vi, jag minns när vi bodde i Moräng. Å sen så flytta vi därifrån 1929 flyttade vi hit över för skolgång å där var dä ju tjänligare å bättre för den delen för en kunde bara springa hem å äta där förstås, för skolan var så nära. Å tiden gick så där förstås å rätt var dä var så blev dä slut på den där skolan å jag tyckte dä hade förintet allting, man vet inte vad tiden har i sitt sköte, så själva byn, där i Moräng, där var en 4 gårdar där å stod det varenda dag, ... å på kvällarna minns jag att vi såg lyse där uppe i berga där från bilarna å så där å dom sa att dä var vackert där men utan dålig väg. Jag kan inte minnas, om det var någon som bodde där sen dä vart väg dit på slutet men dä var för skogen, å så där, så dä är vissa saker man kommer ihåg.

- Det skulle vara roligt att höra lite mer i detalj om kolningen? Om ni börjar på hösten när ni gick ut å vad ni tog för virke å hur ni byggde å hur ni bodde å vad ni åt, å vilket arbete precis det var med den där milan?

- Ja, dä inträffade att det låg ... till å med. Det var pojkarna åt såna som hade stall åt koja som dom bodde i å så minns jag att dom har sluta med ... å jag var ensam å så hade vi nergrävd liksom en ... för att dom skulle hålla sig frisk längre å så sa jag, ... nå dom får gå själv, för inte ska vi använda nå sa dom. Så jag fick gå då fick sluta då för jag tyckte dä var besvärligt ... ja, när jag kom hem,

då använde jag inte, det var gumman som skulle göra de där, tyckte hon var besvärligt, så då sluta hon med de där, å ja, koja, vi säger dä är ungefär, en gång, kalla dom den där spisen för härd, som vi elda, å så var det slaf, säng då på vardera sida om den där, dom var ju så olika, men i alla fall då så var det i alla fall så där enkelt å så fick en slafa under den tiden man kola å så där, å vi säger bottnar, vi kallar de där för kolbottnar som vi reste in ved. Å dom där var gamla bottnar som var hård å bra under uppbyggnaden, dom var liksom stenig på botten då å dom gick det väldigt bra å kola på mot för en som kunde vara bara rena jorden eller nåt sånt där, det var inte lika bra, för dä blev liksom en hårda hinn utav nån sorts terpentin eller olja som blir utav hettan, så blev det inte bra att direkt göra nyan botten å så börja en köra in då, då kalla man den där i mitten kungen, då var dä liksom tre störn, som liksom var ställda, så man skulle resa veden mot den där då, å så var dä en stång då te man kom för långt ut i kanten då man hade en stång där i mitten te å slå över ändan ved för annars kunde en gå på sidan å när mila skulle kola kunde den nästan vri sig, men då man hade stången då, då var det liksom en riktrot de där, så slog vi igen å slog på lite grann så där då runt å så på nytt tills en kom ut, å så då vi säger skulle man ha en mila som skulle vara 15 famnar då då räkna med ... för en räkna en ... fot räkna en fot på famn, var det 15 fot då runt så där då skulle dä bli 15 famnar, då mätte dom, på halva... mittpå ... så ungefär då. För annars hade dom klyvit stången mitt i å slagit en liten visare så här å där bruka dom resa så småved för dom bruka ta ut, det där kallades för utgång å om dom kola på de där viset, å en del kola runt kola, men hade eldan 2-3 dygn då kallades det där för utgång, sen så drog dom värmen då tills den kom rätt bak. Dom kalla den där för att den hade rökit ut då sen dä var färdigt. Å

vi säger ... då skulle man kulla, då kunde vara lite olika, lite ojämn ved uppå, så dom inte var exakt allahopa. Då skulle man hugga av de där då å jämna till å så skulle de vara mycke ris då uppe på kullen å så skulle en stå där å skyffla å kasta upp stybbe då för å få en fot uppå. De bör väl vara då ungefär, å så fick man hugga, ja, dom kalla de där, ja jag fråga hur är dä, har dom fyllt mycke åt dig... bruka säg. För vi kalla de där då att hon sjöng, då kunde man få ha sån där ved då ... sen lägga dit lite ris då å sen hon komma igång då la hon ihop sig, så d behövde hon inte mer. Det var då hon kom i kolgång egentligen så då hon hade kommat i kolgång då lättna de ett tag, men medetsamma det var då mycke arbetssamt, då hade vi långt emellan te å gå också. Jag minns särskilt där vi hade 7 milor å så på natten kom det snö, över en fot, jag var ut en gång på natten då för snön han liksom la sig på så det var ingen fara att dom kunde göra nåt utslag eller nånting. Men det var bra tungsamt å gå emellan för då var bra drygt de där, det gick åt över en timma där innan man kom till kojan tebaks, så å ibland kunde man få ha nån som vakta när dä var lite långt ifrån, å när man skulle riva så kunde en sitta där för å vara säker, så en slapp springa emellan, så men annars så var då lika så bra... att efter 2 1/2 dygn så var en nästan säker, å så var då långt emellan. ... Men ved det varierade, det kunde vara både alar å björk å gran å så där, å på den tiden var det sån där gallring så dä var mycke res så man behövde inte köra nå långt te å få ett lass. Å så hade man, ja, dom kalla dä för drög, de där som dom la, dom kalla fyrstaplad drög, då behövde man inte binda för då var dom lång, ... fram å då titta dom på dom där då, för dom där staplarna dom satt ju fast. Då var det två staplar, men då fick en binda, för säg att en skulle köra ut genom nåt stup eller så där, då gick dä inte å ha sån där som man lag utan kedjor ä, utan då måste man ha de där som dä

går två staplar på för te få et te streta då lite när man körde. Å så iblann kunne dä bli brann så man fick - ja - plösa ihop de där å flytta ... så ville dom ... för dom tyckte inte om brann te ha såna inne ja bara nära småa knobbar. Men nå långa brannar dä ville an ju inte ha. Jo - å så köra kol. Man fick stiga opp då så där tidit - ja, en halv sex å så där fick vi fara, då var de i januari månad. Då vart dä fort mörkt. Då kunde man fara tidit för att man skulle ha ljust när man skulle kylla de där stegarna. Dä kalla en för fata ... kolfatena å harka i då ... å körde fram där då så en hade en viss plats. Då var dä bara te sätta för hästen då på morron å fara fram till hit till Moviken. Då kom dom oppefrån Furberg, Skärås ena för en nere ve halla här å så kom vi ifrån Frisbohälle å Strömbacka å ner. Då var de en kö - ja ja vet inte hur många hästar de var, från båa hållen å då kunde en få stå där en halvtimme innan man kom in å tippa. Då tog dom så där varannan häst ifrån - ja, för att de skulle bli rättvist då. Å så vila vi å stilla lite haga då sen man ha tippa de där då å så där å så var dä te fara bakse här å fortsätta me samma igen. Så att - å så kallt, de ... så där mitt i vintern så var'e väldit svårt te hålla sej varmen bara för ... skillnad man hade ... for arbeta. Å så var dä väldit kallt på sönda fara över Frisbosjön å kallare ändå när vi kom i skogen, blåste å. Men på ett sätt så var'e - de var förnöjsamt i alle fall mera då än nu. Nu ser man hur ... inge förnöjsamhet ä. Så att dom hade inte så väldit stora fordringar ... ja, alla som var i den där ställningen så att dom hade så där ... Bara jäkt å orolit.

Så att tiden ändrar sej. Ja jag vet inte om ja har så mycke mer att reflektera. Men ja sa då ja för att den - Hur mycket var det Ni skulle kola för bolaget ... ? - Jo visst ja ... då var mitt i en stega vi skulle kola. Då var så där vi bodde i Moräng. Å då skulle vi betala förtifem kronor i arrende, men då fick vi kola för en krona billigare så att de var nitti kronor till för arrende så då vart ju etthundratrettifem i arrende. Då där hörde faktiskt ... ja förtifem kronor. Då hördes nästan som då var bara förtifem, men då va ju nitti å iblann fick vi kola så då vart att stiga över å men då vet ja inte då va ingen som fråga etter personlit för då heller för de kanske iblann kunne vara en stig som inte fyllde måttet då, så att då vart nitti stigar. Å så fick en börja en tid på hösten, man fick börja mesamma man sluta slåttern å ordna till de där, så att man fick ... jo, å styggningen kommer ja ihåg på då där. Då skulle vara klart man räkna till den tjuvfjärde oktober efter gammalt, för då hade dom byte drängar å så där å piger så dom hade den tjuvfjärde till å med Bovallius - då var då här avtale - då sa han så här, en som heta Lars Sundin, som var liksom ordförande för't - ja men kunde en inte ta den tjuvfjärde oktober sa Bovallius han - han va disponent. Ja men va ska man måste ta tjuvfjärde oktober så Sundin, kan vi inte ta den första å så där. Men han va inkörd då där att drängar å skulle ha nytt så var då den tjuvfjärde oktober. Å gammalt tebaks - helgemäss säger - att dom inte tog då i oktober eller mickelsmäss ja Mikaeli, gammalt tebaks ja då har drängar haft ledit en dag för de var storhelg. Ja förstår inte

hen, för hen fick inte liksom bestämma över oriser utan

att dä ä ingen som har tänkt på dä den där helgomässen i november, första november. Men ja sa dä ja för att dom hade dä där jämte en större helg. Å aktion å lite av varje hade dom, å ja vet inte - dä va mycke annat å dom hade. Så att dä ä olika seder å bruk. Dä gamla liksom dör ifrån å dom ändrar å så. Jaa.

- Ni hade den här kolningen för bolaget då, den ingick i kontraktet?

- Ja dä va kontrakt.

- Men när Ni körde timmer då och hade skogskörningar, ingick det också i kontraktet?

- Ja en tid så var dä liksom ett kontrakt så att dä var visst - man skulle inte få spara någe virke som var hugge heller så att dä var väl en ... ja dä ville an ta vara på. Å nu har ja tänkt sen de här traktorer lite virke man fick kvar, dä ä inte frågan om dä nu. Men då var kontrakte där, de skifte som man hade för att man skulle göra rent dä så att man inte sparde nåt. Men på slute, då var dä aldrig dä där kontrakten, men förr ett tag så var där. Ja hade Högkvist - skogvaktar Högkvist - dä var bara han som var skogvaktare där oppe i Moräng den tiden. Men sen kom hit, ja vet inte, många som har vare här - ja nu är dä ju Åsbrink å en som hetar Lekberg å så en som är i Forsa skogsmästare som var här å så var'e en dalmas som var här som var skogvaktare. Ja vet inte hur många som har var'e här, dom har inte blive kvar nå länge här. Förut så var dom kvar längre på vart ställe skogvaktare än dom har vare senare ... Han sa den där Lekberg att ja då skulle han ta vi å så så ja här blir ja inte nå länge sa han, för han fick inte liksom bestämma över priser utan

dä var forsmästarn som gick ut mä priserna. Ja här blir ja inte gammal sa'n. Men den som kommer nu, han skulle va kvar sa han, å han vart kvar.

- Vilken tid hade Ni för att sköta om Era egna arrendegårdar då, när Ni hade så mycket sysslor för bolaget?

- Te sköta om?

- Ja, Ni hade väl jord?

- Jo - sköta om, ja dä fick man ... för inte fick man så mycke tid över å för sånt där, men dä var ju slått å skörd så där å potatisen som man fick ta vara på. Å sen efteråt dä då, då var dä te sätta igång för jämt i skogen. Å då var de dä att - då var de dä att i november, försten i november månad då tände man där i skogen å kola å så villa man alltid ha så där så att man kom hem åtminstone en fjorton dagar före jul för dä va gödsel som skulle köras ut å lite utav varje. Ve dä bruka man allti köra ut på vårkanten. Så att inte fick man nå stor tid över ä.

- Hur mycket jord hade Ni på gården?

- Ja dä var en nie tunnland där i Moräng å så där i Fönebo hade jag - ja de va en tie tunnland där å ungefär, fast dä var inte nå direkt bra jord, dä va lera å sand så dä fordras mycke regn. När dä va liksom såna där regnsomrar då växte dä bra men var dä så där torrare då vart dä lite sämre. Men i Moräng där var såna där stenbummel, små knäpersten, så att den hade svalka så att den jorden fordra inte så mycke regn som den där ja hade i Fönebo. Så att dä är olika på jordmån förstås. Jaa.

- Har Ni haft någon till hjälp att sköta jorden?

- Ja i slätterarbete, då fick jag ju leja för hjälp för man klara ju inte av'e heller förstås mä bruk. Dä var

så mycke sånt där som man fick gå å slå för hand, dä var
fäll nästan lika mycke dä som dä vart foder för annat, som
man hade slättermaskin åt. Tänk dä, i Moräng, dom säg
gå å så. Man fick göra dä mä, vi hade ingen slättermaskin.
Å man fick handkasta. Dä vet dom inte hur'e går till, men
min svärfar, han lärde mej mä en liten skopa, å så tog man
alldeles ungefär lagom å så kasta man axen ... fick man
stanna hastighet, å dä tyngsta korne dä gick längst bort
å dä här som ä lite lättare dä kom lite längre fram. Så
att dä som var längst bort dä kunde man ta vara på då å
ta opp te frökorn. Å ja har tänkt på de där dä ä inge
som vet ... dom säger handkasta, då vet dom inte hur dä
går till, men senare då då vart dä ju så att man kunde
kasta iväg å få lerjord då gick de på en liten hast dä.
Men dä tog tid dä här, först harva å sen skulle man gå å
så för hann å så fick man gå å så för hann höfrö. Nu så
har dom både höfrö å korn å allting å ä klart på en gång.
Så att - skulle dom gå etter de gamla tiderna så då blev
dä konsti mycke. Men dom hade ju maskiner som dom både
kände till. Men dom hade ingen lag, man klara sej på dä
där å fast dä tog ju tid allting ett som annat. på fasa
- Hade Ni djur på gården också? in för te få stycke på
- Djur? Joodå, ja hade - vi hade en fem kor å så häst dä,
dä var väl nå svin å så fårena. Å dom gick vilt på skogen
dom under den tiden. Å så villa dom inte - var lite trå-
kit te gå hem, så man kunde få gå å leta en bit å. Så att
dä var'e ungefär - ja iblann kunne dom gå liksom västerut,
å iblann kunne dom gå österut å då var dä liksom te ta å
fundera ut då å va håll dom ha gått så att man skulle

kunna finna dom när man villa ha hem dom. Så att dä va lite si å så mä dä. Men - men dä gick i alla fall ett som annat - å häst hade vi. Ja minns hon skulle gå te källarn etter potatis åt den där, han gick lös han, gick där å gnagde i potatislande å ... Men hon kasta sej unnan så han hann inte göra nå. Han var så där lite kinkig å grinig den där hästen å när han var ute på bete å så - dä va bäst att man aldrig gick direkt åt an om han var lös, utan ja hade en sockerbit å en brödbit å stog på lite håll å prata mä'n då då stog ören rätt bak då, han såg så farlig ut. Men han tog dä där, sen så fick jag ta an. Men har ja gått åt en då hade han kasta opp förstås, han var så. Men hästen eljest var väldit bra å beskedli eljest te köra mä så dä var inge fel på den ä. Men han hade som såna där tricks för sej, dom var så djure då, likasom människor som är så där å. men plöcka brann, då skulle vi lägga den så då tog då ...

- När Ni kolade, hade Ni nån som var lejd till hjälp då också?

- Jaa, iblann me desamma då mens man hade de där tre milerna, då måste man ha hjälp förstås för man måste såga sån där ... ved å så iblann om de töva att dom börja på rasa stygg där, då måste man ju ha hjälp för te få stygge på dom igen. Ve kalla dä för stygg, för att de ä ju som jord dä där som täcker, man behövar int ha så mycke på siederne int, men man behövar ha mer där. Å likadant när man skulle riva dä var man tvingad att ha - att vara flera. Mycke som var - ja tre å fyra. Var dom het å nära på ta eld, då vart dä te ... ordna mä vatten å släcka. Å nog mä dä - iblann fanns inte vatten, utan man ville spara tills de skulle

bli snö å då hade man ju plåt, en storan plåt som då gick ut som en pipa där då, där hade dom järn ... nånting som dä rann i då, å så skotta snö då, å så elda vi den där plåten å den där snön han tina, smälte väldit fort så dä gick te få vatten särdeles bra på dä visen. Men dä fordres att dä skulle finnas ve te lägga under. Å så feck dom se till så att plåten vart utan snö för då vart en bränd, blev förstörd. Å så när man rev då vi säger milan bruka dom dela så dä vart fjärndelar, hä vart fyra fjärndelar, å så vi säger, då bruka dom kalla dä där för lillkull, den bruka dom ta bort först. Sen dela dom opp e så dä vart tre varv, första å andra, å så vart dä bottenvarve - ja - dom bruka alltid säga, dä här blir inte farlit bottenvarv dä sa dom för då vatten brann då geck de fort te ta ner dom om bottenvarven var bara lågt. Men var bottenvarve högt då skulle man plocka brann, då skulle vi lägga den så då tog dä tid. Så att - dela opp dä så dä vart fjärndelar å så feck en ta en sluttning då å kasta stygg där då så att inte luten drogs in å hetta opp dä som va ini. Men väldit noگا när de gällde trampa å stampa till så att dä skulle vara riktigt torrt så att ... då var'e där som e golv då igen å så fortsätta då å bruka man allti börja i botten längst ner ... bruka en allti rita opp så här då så att de synas var stygge skulle ligga... Kolkroken som vi kalkan var mä skaft, liksom högg in den där å dra fram kola så att då gick debättre ta me den där kolharken å dra kola sen. Å så skulle man dra fram dom då ifrån mitten skulle man ju dra fram änna så de kom ner för den som hälle på å kolskotta - dom kalla de där så, en grep, fast de va breare förstås.

Å så va dä liksom en ten på siderne. Dä var en som stog för å skotta kole opp i den där ringen då ... en hade krokig den som skulle skotta kol så att dä var hett - för rätt de var kunde dom röra i å så kunde dä vara eld där iblann när dom rörde på't. Särskilt om dä va sån här som va lite ruttet, själva ven, då hade dä där murkna så villa dä hålla eld dä där å så kunna dä vara ett litet tag så kom lufften så fatta den eld ändå bättre. ~~lan, så att dä va i sista~~

- Var det några mer redskap ni använde än den här kroken. Ni berättade om nu, och skyffeln och harkan?

- Nja - dä var olika dä - vi säger sår man ta bottenvarve vi kalla dä där för sorkharka, dä ä ungefär som en kratta, ungefär som en sån där man kratter i sann, å den där bruka man ta te småkol de där små harkerna som va tätt, åsså va dä inte så långa pinner heller, å dom kalla dä där för sorkar. Å sen den som var riktigt kunnig då fick dä där te bli, så de vart rätt snyggt te hålla kolbotten sen när dä va färdit. Så att - ja, ja kan inte tänka mej nå mera redskap i den vägen. Å så hade spitt då säger då kolarn, han hade e-t spitt, ett långt spitt, iblann kunne dom sticka in de där spitte å känna etter hur långt dom hade komme. Å då kändes dä där att dä hade gått för mycke å ett håll. Då var dä såna där gluggar vi kalla dä där för drag, dä va ungefär som en fot, en kunna ha - ja, nå fall emella, berodde på hur mila va å då var dä te passa å stänga de där då å ta opp dä som ha vare lite mera ve så dä inte direkt sprang ut på den punkten. Ja, fotdrag kalla dom ett nog för att hä var lite olika, olika hur kola va. Ja prova å kola å hade korsten å å då var'e en som va här

å skulle lära dom där å då skulle elda då den där öppninga som en skulle ha korsten, där skulle en elda å ha lite å så då mila ha blive tänd å då den där gasen ... då kom den där gasen som va alldeles blågrön å han brann å då vart e alldeles så milan ho slog aldrig som vi sa, pusta till bara eller drog ut gasen. Å sen gasen ha tage slut ja då feck an sätta dit en korsten å täppa till, å då bolma dä rök å då va den fri röken från milan, så att dä va i sista perioden vi hade på, så va dä en sån där korstenskolning. Dä var en här oppom Frisbo - ja vi va många karar där - dä hade liksom ett förråd för att e skulle vara så bra. Å visst var'e bra, men man va lite ... på mila. Förut så måste an ha spett å järn å spett håll för dä liksom vart bättre drag för kolning, men an behöva inte hä när man hade korstenskolning, men dä va dä som inte tyckte om korstenskola, körde hit te smedja. Dä va en Eskil Holm, han va sme, å hade sån där korstenskola, han sa dä va så besvärlit, han hade'n i härn, smehärn, å så brast e å small så dom hoppa därifrån, så han lära byta kola sa han. Han tyckte inte om dom ä. Men kanske i masugn, där kunna dom ju gå, men smedkare så var dom inte bra ä. Jaa. Men vet

- När Ni var upp i dom där kojorna i milorna, var det många gånger om dan som Ni måste gå och se till milorna? Var det regelbundet, eller ... ?

- Ja, sen dom var i kolgång så bruka an gå ut så där på kvällen, så där kring halv nie, nietiden, då bruka en gå å då bruka en alltid gå ut en gång på natten. Men sen dom börja på blive nerkola så nästan inte behöva an gå ut på natten heller. Men eljest så fick man ju se om den, för

man liksom var lite säkrare om man liksom gått en runda, så när man kom in så liksom kunne en lägga sej å vila tryggare, för eljest så kunne man ha dä där i tanken ... Men annars en nytändning, ja, kan få gå en två tre timmar, högst en tre timmar, för den fyll, då ha man lagt in den där fyllen ren, nytänd, ja hon klara sej en två timmar. Iblann kan e gå fort å iblann ... man kan gå därifrån, han kan klara sej två timmar till. Nästa gång man kom dit, då kan man få lägg dit lite ve då, lite ris å så där olika, å en del kan alldeles ha den där fyllen i två timmar. Dä är olika för - ja - olika bottnar då å olika ve man har, Ja kola oppe i Stormyra å där ä en som hette Martin Sundin, han bor i Delsbo nu, han körde kol å ja körde timmer själv. Å dä var väldit torran finan ved å dä blev mycke kol där. Å så var de en som fråga'n ... å dä va gräslit mä kol, vi hållde på rive till klockan tolv på natten innan vi fick en klar. Å så var en här Petter Andersson från Frisbo levde då, å så vart dä slut på kole där oppe i myren så ... När vi hållde på å kola så var kolarna fram en gång varje måna å då - de va avlöning ungefär den sjunde å så där varje måna, så att dä va månadslön. Men vet int, kanske dom fick nånting förskott ... å så där i skogen i förskott, men annars avlöningen så var dä allmänt omkring den sjunde, då var en fram till Strömbacka. Å då var de där - jo dä va så att dä var årsräkning å så vart dä där sluträkning ungefär kring den sjunde juni eller så där. Ja, då börja an liksom på höstkanten igen på nytt, å så ha en tage ut, börja på kört in å gjort miler å lite av varje å så då ... Ja, å så stog de så här att ni har

skuld fram dä åren an säger nittonhundraåtta eller nitton-
hundrafemton, skuld stog e. Så dä vart överfört men sen
dä vart dä ett nytt år. Men dom var inte skyldi bolage
utan dom ha gjort arbete, men dä vart fört så att dä va
som skuld. Fast dom kunde ha mera te fordra för arbete
dom hade gjort, men dom hade den där regeln. Så att dä
kunde ramla paragraferna. Å gammalt tebaks tog bolage
hem - ja dom kunde ta hem strömming, kunde ta hem lite av
varje som dom fick gå å få sen å så räkna dom in dä där i
årsräkningen, liksom på våren så där, så att dä va olika
seder som man hade. Å då var dä en västgöt, dom kalla den
där för västgöten, som körde mä häst å hade sån där - ja,
dom hade både byxor å blusar å skjorter å lite av varje.
En som vi kalla för Snus-Larsen å så var'e en till eller
två, men den där särskilt, så skulle bolage växla en tusen-
lapp. Å dom var på affärn i Strömbacka å där kunde dom
inte, å dom va till andra, å på slute så var dä bara den
där Snus-Larsen som var kvar. Jaha, då steg han på knäna
i gräse där å så plocka han opp å så växla han den där tu-
senlappen å så sa han, jaha, kom mä flera, sa han. Han
kunde han fast dom trodde inte att han direkt, men han
kunde växla'n. Ja hörde dom berätta dä där. Å då var dä
mycke folk där på Strömbacka, den där tiden, för dom hade
dä där avlöninga, å de va såna här affärsmän å olika vis
dom passa sej då, för dom hade fått löning. Dä var på den
tiden.

- Var Ni ofta fram i Strömbacka, eller Moviken, utom vid
andra tillfällen än när det var avlöning?

- Nja - inte nåt särskilt, hä var affär i Frisbo som vi

handla i. Men mycke så var dä så att vi handla nere på Strömbacka då hä va sån där avlöning. Man hade - godtemp -

- Ni var inte fram på bruken för att delta i det lilla nöjesliv som fanns där, till exempel på deras danser?

- Joo, man va fram vi säger misommar. Då var vi ju väldigt mycke på de där logdansen, då var'e gräslit mä folk. Å likdant, vi hade närmare te Hassla te gå över berge där, för en, ja va ska jag säga, en sju kilometer eller nånting så där. Å där hade dom logdans å, dom hade så efter gammalt. Å där på Strömbacka, där - ja, dä var väl minst jag, tre kvällar dom hade folk där. Ja minns, då va dä en som heta Tengström, träffa'n Foréus å den där Tengström han var fäll lite drucken å då så sa han att Foréus, en får en fäll skoja lite sa han. Joo, sa Foréus, om de inte blir för mycke så. Då var dä fylla å slagsmål å lite av varje, men nu senare så har dä ju vare såna här ordningsvakter å. Då var inte just nå på den tiden, dä kunde vara nån som kunde se över liksom. Men dä har ju vure bättre nu, nu ska dom ju ha tillstånd för dom får ju inte ställa till heller nu mä mindre än dom har sökt, å dä är ju rätt dä å för då kan dom ju sätta dit nåra polismyndigheter å nå ordningsvakter å nånting, för te hålla ordningen. Eljest så - ja jag vet inte - så hade dom mera trevligt. Vi säger ungdomen då, dom kunde komma tillsammans vi säger en lördakväll å så där, dom kunne bara sitta många gånger å hade såna där lekan bara inomhus så där å nöjen på dä vise. Men nu så ska dom ju fara så långt...

- Vad var det för lekar dom kunde leka då?

- Ja, dom - dä va nå lekar som en annan skulle ropa då,

... då ropa dom så där kivas då så där lite på skoj då,
å hade sånt där nöjen å. Å jag minns man hade - godtemp-
larna hade också dom hade auktion då, då hade dom ett dra-
peri, så dom feck sätta en sko på flickerne då, å då så
fick dom bju då liksom högstbjudande då. Å då så visste
dom inte vem dä var då, jag kan nämna att dä var någon
som kunde ha rena svenska skor så att ja minns jag kom
mä en lärarinna, en fru Thyr. Ja hon lever än, blev gift
mä en som heter Evald Jansson ... hon är änka nu ... å
så fick man - ja då koka dom julgröt då en gång minns jag,
å då var'e en som hetta Ståhle som var bagaare i Frisbo.
Ja, då skulle man - jag minns inte - jo dä va att man
skulle ropa in så skulle man sätta sej tillsammans mä den
då å då skulle man rimma för den där gröten. Å ja minns
den där Ståhle han ... å då ha han inte fått nån ske, dom
ha glömt bort den. Ja å min flicka vi får gröten dricka
sa han.

- Det var bra det.

- Ja, ja tycker dä va enastående. Å då minns ja ja sa så
här ja att ä gröten riktigt go, då äter vi som en ko. Så
dä var så där, skulle ha nå ordspråk då innan man börja
äta gröten. Ja, sånt där hade dom. Men inte är dä nåt
sånt där nu, utan nu får dom åka en bil å få fara så långt
för te få ha nå nöjen å ett som annat. Så att den gamlen
nöjde sej mä mindre, å nu har dom ju tillgång på allting,
både te fara å åka å tillgång på pengar, dä ä ingen brist
på nånting nästan. Ja dä blir brist om man slösar allt
för mycke. Men ser man om å vårdar dä an får så, dä räcker
ju till å man kan säga att man inte lider nån brist, inte

ta där. Doktorn han bodde ju i den där. Å då fråga ja'n

kan jag säga att - jag kan säga att man har då bra nu sen man vart pensionerad å ett som annat ... Sen en kom hit - då här ä ju bolages förstås, men vi kom ju hit för te se etter eldning å arbete mä snöskottning å så där utikring. Men nu har ja sagt opp den första för ... ja har fått astma å ja tål inte te börja på jobba lite tyngre, utan då finns väl alltid nån som tar vid när jag slutar. Jag vet inte ... då va tal om att kommun skulle överta då här men ja har int hört nå vidare om'et. Dom flyttar ju fram till Friggesund stordelen, pensionärslägenheter som ä där, men i själva natur'n här på sommarn så är då mycke bättre vara här än framme i Friggesund. Här kan man ju vara liksom aldeles för sej själv å man har skogen inpå sej om man vill gå en runda å ett som annat, å där har man ju folk om sej överallt. Men på ett sätt så har dom ju tjänligare för doktor å sjuksyster å - fast man kan ju få hit å om då behövs. Så affär'n har dom där å, men när man orkar å reda sej själv så här så tycker ja nästan d'ä bäst här ja. Man har ju Delden som man ser å man är i de gröna i alla fall å så. Fast ... ja längta tebaks te Fönebo. Nää, då var då lite sämre för hustru än för mej. Då blåste på sommarn - nog var då bra där, då va trevligt - men - å ... man på vintern då blåste då snödriver ... stora snödriver när an skulle gå till källarn å så, så att ... ja sörjde faktiskt inte, Den där doktorn som köpte den där han bjöd in en på kaffe en gång å fråga'n om inte ja tyckte då va konstit, när jag bott där så många år. Ja bodde där i trettitre år. Nää, sa jag, jag har inte nån känsla av att ja kommer tebaks... å så var då snö å massa å skotta där. Doktorn han bodde ju i den där. Å då fråga ja'n

skulle du inte vilja bo här i natt? Usch nä sa han. Å så flytta väl - du förstår förut, då var'e ju - börja på lysa på kvällarna i varje gård så där å, men nu är'e nerlagt å blir mindre å mindre, så då blir fäll alldeles slut.

- En del berättar, att ni som bodde utanför brukena och dom som bodde på bruken - det skulle va lite ovänskap liksom emellan bruksfolk och dom andra utanför.

- Ja, vi säger - här Strömbacka å så där, dom va inte sams mä dom fram emot Bjuråker för då vart ovänskap då där ... En som - han lever än den där - vi kallar - han hette Olov Olsson, men annars vi kallar för Hästnäs-Joke för ett ställe som dom kalla för Hästnäs här framme, där är han fäll född, å då var'e han då på Strömbacka ... å var väl ner å tampa ... när han hade fått smörj då så ... å så satt de där tanterna på bron, för de var ... å då sa han för sej själv när han kom och gick gatan ner att dom tänkte så här... Han sa så där för sej själv han å tänkte de där gummerne sått där dom tänkte då om an. Då sa han så där. Å då va inte bara här då va ovänskap flera omgångar, längre fram å så där, men eljest så var då mest där, kan tänkas dom var nästan som ... hela hopen. Då var en här, dom kalla han för - han va brottare den där, han lever än - dom kalla'n för Barycken. Han körde Tammen här på Dellen då ... å han - ett ställe som dom kalla för barn, som är mellan Strömbacka å Frisbo, där hade han en gård, å fadern åt den där ... Å då han var sexton år - fadern var kraftig å kom å va berusad å ... å den där fick tag i'n å knocka'n i sofflocke så sofflocke gick sönder. Då var han sexton år. En gång, då skull dom - då va då

fest i Strömbacka - då var dä Norbor, dä var en som dom kalla för Hästnäs-Edvin ... å så var de ett kafé där i storsmedja, där som Pelle Mattsson bor alldeles intill vägen, där var dä kafé. Å då kom dom där norrborna å så va dom berusad å å skulle in å förtära nånting. Å så kom den där pojken, då skulle han ha nånting ... å Edvin där fick tag på - då fick dom sätta sej då för dom var många, han slog sej ner där dä var plats... ska du komma hit, sa han, å tränga dej in på oss, sa han å kasta ... å träffa'n i näsan ... Å så var'e en som dom kalla för Norrbo-fasa, som bruka vara så där å vilja bråka, Men han var snäll å ... han var förbjuden te slå folk ... så han åkte ut genom dörrn å på vägen. Dä är fakta dä att dä har hänt. Jag såg en i Frisbo då han sänken å så var de rep å va ögler å så va dä en som ... å så tog en där i tändern. Å dom tungsta kararna fick gå fram å dra då men fick ... inte fick dom rycka heller, men dra fick dom. Men han tog dom å drog dom så dom åkte mä alla tre. Å då hade'n repet. Han va brottare den där. Nu är han fäll en åtti år, men en kraftkarl har dä vare. Så - dä har kunna förekomma lite av varje i alla fall. Å fadern åt den där körde forer, å då var dä en som heta - Va dä Fridolfsson han heta? - som va förståndare där. För dä va som en förening Strömbacka där man handla, å den där han komma, dä va sent, å hade mjölsäckar. Å den där Fridolfsson börja på småskälla på'n för ente komma. Öppna'n dörrn å fick tag i mjölsäckarna då ... å dom sa att han tog i å plöste dom så dom åkte på golve, Å dä va hundrakilossäckar på den tiden. Så dä va lite krafter i han å. Jaa.

- Jag hade tänkt fråga Er en annan sak angående kolningen, om Ni har hört talas om några gamla kolare, som har berättat för Er om skromt och sånt uppe vi milorna? Berättade dom nånting när dom låg däruppe?

- Ja, nog har jag följt hört dom har berätta, dä har jag, men om dä ä nå fakta ve, dä vet ja inte.

- Men vad har dom berättat för Er?

- Ja - min far, han berätta dom hade getter hemma, å då såg en nånting där ve lagårn eller va vi ska kalla't, gethuse, att dä va nåt som skrömta. Vittre, dom kalla dä där för vittre. Ljuse för släkte, står dä enligt grundtexten i bibeln, å han såg men låte bli att gå. Ja vart sjuk ja sen, sa han, sen ja sa de där. Men - nå märkvärdit dä kan ja då säga att jag hörde. Dä va i Sundsvall. Då var dä en stabbläggare från Alnön å så var dä en ryggekappare som kapa ... å den stabbläggarn, han ha fare hemte Alnön, å så var den där ensamman som - där dom skulle ligga, å så sa han att - dä va en söndakväll - dä va en som heta Axel Höggkvist ... sa så här ... hä är oknytt här inne. Du inbillar dej sa jag för den där pojken - jag minns inte va han heta. Nej dä gör jag inte, dä ä alldeles som råtter. Ja, hä är följt råtter sa jag. Då var klockan prick tolv. Då sa jag, nu ska jag bli mä dej in. Axel Rönnkvist sa, jag ska bli mä dej in jag å. Men han var feg han, han gick. Så mörkt var'e väl i alla fall, så han gick han. Men då kom vi att ligga där ... å så rätt va dä var, dä var som man såg, dä börja alldeles som råtter i murn. Dä va ju dänne i rumme innanpå. Ja - men då var dä en stabbläggare som bodde oppe, å han va troende å

han var i sångkörn å så va dä finrum å så va dä som alkov. Så att han bodde så där. Å dä va en oppkörningsbrygga som dom körde opp på höskullen, för dä va stallgård dä där. Å dä där rummet dä var för stalldrängen ska bo där, men han bodde inte där på länge. Å så så va dä en garderob som gick ut ... då kom han å gick in å gick ända fram ... Ja hör d'ä Zetterberg som har komma hem i garderoben efter kläder... Nää sa han ... ja knacka ja - ja frun kom å öppna, hon hade två barn, å så, har Ni hört nå, har Zetterberg vare hemma? Nä, jag har inte hört nå. Jag har hört nå mystiskt, dä aldeles som dä skulle ha vare här i garderoben. Jaa hon gick in å låste opp dörrn då. Den var låst, när inte han va hemma. Så jag gick aldrig in. Senare då gick ja - då va dä en annan som låg där i köket. Då jag kom på frukostrasten så skulle ja gå om den. Då låg den där madrassen framme ve fönstre. Å då fråga ja, va har hänt mä den där madrassen? Ja den här. ... den där grabben, stabbläggarn ... den där madrassen rörde sej sa han. Rörde sej? Jaa, ... å han hade trätoffler den där å han påståd när han vände sej mot väggen me tårna så ... ja men nu går dä för långt sa jag ... Då måla dom å tapetsera å den där nye stalldrängen flytta dit. ... Har du hört nånting här du, sa jag. Nå oknytt? Neej. Dä är tyst å lugnt sa han. Å så är dä. Ja vet, dä ha inträffa förut, att är dä nå så att man har måle å tapetsere då blir dä absolut tyst. Dä är mycke som rörs emilla himmel å jord som inte många kan fatta. Var dä - pojken min tala om han va hos en lantbrukare, å då - gamlan han heta Backlund å han va baptist å han tal om för pojken att ...

Ibland kunne han väcks opp mitt i natten å ... Jesu Kristi namn vila i frid. Sen har ja aldrig sett en sa han. Å han kunna mött en på en natt sa han. Han måste ha väldiga stålnerver forstås. Å sen har dä vare frid å vare lugnt. Så dä ä konstit mä namnet Jesus, dä är nånting som tar över allting, dä dolda forstås. Ja, dom som inte har fått frid, fått ro ... ja kanskje nånting som dom har brukte å inte erkänt, ja dä kan vara nånting sånt där. Antagligen. Ja dä va så mä Lagga prästgård, han spela där å en präst som dog där ... dom påstod att dom såg en sett en där prästen sen han dött. Å de blev aldrig tyst. Dom byggde en ny prästgård då å den prästen som var förut ... men jag säger, jag har måla å tapetsera där så har de nog blive lugnt där å. Men ja tror inte dom visste om hur dä skulle göras. Så att nog finns dä nånting i alla fall, i dä - som man inte kan direkt se, men som förekommer, i så fall. Nu för tiden - dä inträffar inte nu för tiden sånt där ... ja vet inte ja om själva vetenskapen va de kan vara som övertar sånt där. Å så tror jag nästan dä va mera tro på sånt där å svartkonst å sånt där. De står i apostlagärninga där dom brände opp ... värde för femtitusen ... Dä står så. Å tänk, dom har tage bort sjätte å sjunde Mosebok. I sjätte å sjunde Mosebok där stod dä där för te hjälpa sej mä ... nu har dom tage bort dä där. Så nu finns inte de där böckerna - ja kanskje i nåt arkiv, som är inlåst, de kan ju vara.

- Fanns det nån här i trakten som sysslade lite med svartkonst och var kolk gubbe eller klok gumma och kunde göra lite mer än andra så där?

- Jaa, jag minns jag var te en som dom kalla för Homogubben ja, han bodde där i Getsunda. Å då tala han om att hä var de som hade äggvita. Å så var han te doktorn å så träffa'n doktorn, Nå hur är dä sa han? Jaa, dä är rätt bra, jag har - ... Vart ni bra mä den där förra medicin? Nää, sa han, ja har vara te näen annan. Ja, vem kan de va då? Te homogubben. Homogubben? Kvacksalvare sa han. Dä där tala han om för mej ... men ja mötte den där doktorn å så sa han håller ni på mä kvacksalveri sa han. Nää, dä gör ja inte. Jo visst gör ni dä. Nää, ja gör medicin. Ja, va ä dä för sorters medicin? Ni menar för äggvita då? Ja hade boka på mej, sa han, å så läste ja opp va jag ha skrive ut å gav den för äggvita. Ni sak få en femtilapp, sa han, får jag skriv opp dä sa han. Dä står inte i våra läkarböcker. Jaha. Men han antasta'n för kvacksalveri, men han överbevisa'n att de var medicin ... Så att dä finns mediciner fast dom inte liksom vet om te ta rätt på. Ungefär som en huvetablett dä där för te veta precis va tabletten ska tas för för åkomma. Dä är ju så mycke olika å så där. Å ja var dit en gång å dä var - ja dä var ve misommar - å så sa han så här åt mej. En av favorite heta Edit Backlund - å så sa han, ja korna dom kommer hem väldit fort dom. Kom dom? Ja dom går ju därnere vid en litan myr sa han, innan dom kom hem. Han va int nykter då heller sa hon. Jag komme ner en misommar här ja ner dit, å då - å hälsa på. Å då vart dä språk om dä där. Jaså, var dä du som var dit? sa jag. Jag tala om att när jag va sexton år å körde timmer, dä var där i den gårn. Jaså var dä du som var dit, å då sa han åt mej

... Ja dä var jag som var dit då. Å så var dä en som var där å hjälpte'n, för han va gammal den där. Hördu du, sa han ... å så sa han sa Edit Backlund, nu går jag opp te vägen. Nu kommer en bil som är alldeldes smockfull mä folk på väg hit å jag tar inte emot en kotte mer idag sa han. Ja han gick å kom opp på vägen, å då kom den där bilen å skulle ner. Så nog var de lite konstit me'n. Men så flytta han te ... å bodde där å så var de en som var dit ... men i alla fall så skulle han bju på kaffe, för han bruka alltid bju på kaffe, starkt kaffe. Å då sa han ja vi får väl brygg på en kopp kaffe då. Nää sa han, ja dricker inte kaffe. Jag hördes berätta de där, ja var ju inte mä. Å då - drick ni inte kaffe? Nää. Å igår kväll så var ni me på kafferep å drack tre koppar sa han. Så kan dä vara. Jaa. Dä är så dä. Min far, han va släkt mä Lund-Joker, han va dit, å då va dä ena som var dit bort å fick aldri träffa'n. Å så sa han så här - å inte hörde han dä - tänk om fulingen kom nån gång sa han, så man finge träffa'n. Jaa, dä ha gått en tid då. Ja, om du intkallar mej för fulingen nå mer så ska jag bota dej, sa han. Jaa. Men hur dom - ja dä är som dä skulle vara nån spådomsanda eller va dä kan vara. För dom kan stä blo å dom har lide både gott å ont dom å. Dä finns ju lite av varje, åså där. Men att människor kan tro mer på sånt där än vi säger gudomerna ... alldeles som de där skulle ha tunge sej ...

- Ni har inte hört berättas uppe ifrån milorna att kolarna till exempel har blivit varnade, att det har knackat på dörren till deras koja eller det har vart någon fara på

färde vid milorna och så där?

- Nej inte - en gång kan jag säga då jag hållde på - som jag hade en sån där liten brand när jag skulle kola ... Jag tänkte, ja jag gör rent så slipper dom ligga här. Å jag hade fäll rive å gjort klart, men så skulle ja ... då där var på natten å inte vet jag om jag drömde men ja tyckte dom ropa Johan ja. Å då tänkte jag - då steg jag opp å då tänkte jag att de va från kojan ... då såg ja då gnistra till lite grann ... så jag kom alldeles lagom te bära en hink vatten ja så kunde ja släcka. Men om jag drömde då eller om då var nånting, då kan inte jag bedyra. ... Eljest så har jag varken hört eller sett nånting i den vägen.

- Var Er pappa gammal då, eller dog han rent av det året?

- Najdå, han levde - få ei - trettitvå dog han. Fyra år - tjugonio tog jag smok. Han var åttitvå år då han dog han å mor va åttisek.

- Så dom bodde kvar här på gården, sen Ni togit Zven?

- Ja, jag hade dom hela tiden jag, då hade jag.

- Har Ni många syskon?

- Åtta. Men de är bara tre som lever, fem är död.

- Vad hände med dom andra syskonen då, vart tog dom vägen?

- Ja, en kom te Alby, den gamla brorsan, han dog där, å så ena kom te Fores så ho lever ho, å så ena i Norrbo. Å ena följde nå en farbror te Värmland å ho dog då ho var tjugo år. Å så har ja en i Hög, som hen dog för två år sen, då gjorde'n.

- Hur stora ägor är det här på gården?

- Ja då å - själva gården, då som är, då å väl sex hektar